

AZƏRBAYCAN MİLLİ MƏTBUATI

150

Qəzetin arxivindən

A.Şaiq təlim-tərbiyə, tədris və metodika məsələləri haqqında, müəllim, onun vəzifəsi, tələbə və ailə əlaqəsinə dair çox yazmış və nəşr etdirmişdir. Lakin ədibin arxivində çap olunmamış əsərlər də çoxdur ki, bunların bir qismi dərsləklərə, ədəbiyyat tarixinə, təlim-tərbiyə məsələlərinə həsr olunmuş məqalələrdir. Bu gün oxuculara təqdim olunan bu məqalə də ilk dəfə dərc edilir. O, “Uçitelskaya qazeta”nın sabiq redaktoru Atarov tərəfindən 1943-cü ildə A.Şaiqə sifariş verilmiş və qoca müəllim xəstə olmasına baxmayaraq həmin məqaləni yazıb 29 aprel tarixli məktubla sifarişçiyə göndərmişdir.

Müəllim!

Müəllim! Milyonlarla insanın qəlbində uşaqlıqdan hörmət və məhəbbətlə birləşmiş bu şərəfli və böyük adı daşıyanlar nə qədər bəxtiyardır! Maarif-mədəniyyət ocaqlarının rəhbərləri olan müəllimləri sevməyən kimdir? Bu şərəfli adı daşıyanların Azərbaycanda xüsusi mövqeyi və əhəmiyyəti olmuşdur. Xalqımızın ictimai həyatı ilə sıx bağlı olan müəllimlik yalnız məktəblə bağlanıb qalmamışdır. Azərbaycanda böyüklərə məxsus tərbiyə ocağı olan teatrın əsasını qoyan, ilk dəfə artistlik edən və bugünkü məşhur aktyorlarımızı yetişdirən müəllimlərimiz olmuşlar. Mətbuatımızın, musiqi və ədəbiyyatımızın da yaradıcıları müəllimlərdir. Şübhəsiz, bu cəhət milli

idi. Ailə səviyyəsi məktəbdən xeyli aşağı idi. Müəllimlərin əli, dili bağlı olduğundan istədikləri kimi fəaliyyət göstərə, bir müəllim kimi özlərini, dərslərini tələbələrə sevdirə bilmirdilər. Bütün bunlar isə həm dərs keyfiyyətinin yüksəlməsinə, həm məktəblərdə əsaslı intizamın bərpa edilməsinə, həm də müəllimin sinifdə sərbəstliyinə, müstəqilliyinə böyük maneələr törədirdi.

Sovet hakimiyyəti illərində Azərbaycan məktəbində əsaslı dəyişiklik olmuşdur. Biz ali mədəniyyət ocağımız olan Akademiyamız ilə, alimlərimiz və müəllimlərimiz ilə, şairlərimiz və incəsənət ustalarımızla iftixar edirik...

Bu gün sovet müəlliminin əldə etdiyi müvəffəqiyyətlərin əsas səbəblərindən biri dərin ictimai tərbiyə almış tələbələrin müəllimlərini qızgın ürəklə sevə bilmələridir. Müəllimlərimizə qol-qanad verəndə onları öz vəzifələrinə daha böyük həvə və maraqla bağlayan amillərdən biri də budur...

Bir bağban min zəhmətlə əkdirdi və biçdiyi meyvə bağının məhsulunu sevə-sevə dərdiyi kimi, bir müəllim də mənəvi qidalarla bəcərdiyi tələbələrinin kamala çatdığını və onların xalqa, vətənə, cəmiyyətə etdiyi xidmətləri görünə bir bağbandan daha bəxtiyar görünür, çünki onun yetişdirdiyi məhsul daha qiymətli və səmərəlidir. Odur ki, mən hər zaman yazıçılığımın artıq müəllimliyimlə iftixar etməmişəm.

Qərb alimlərindən biri demişdir: “Müəllimlər bəşəriyyətin qurbanlarıdır”. Bir ərəb mütfəkkiri də: “Mənə bilik verən şəxsə qul kimi pərəstis edərim”, – demişdir. Hələ əsrlər əvvəl deyilmiş bu qiymətli sözlər müəllim əməyini necə yüksək qiymətləndirir. Əfsus ki, müəllimlərimiz içərisində bu böyük və adi həqiqəti görməkdən məhrum olanlar da tapılır. Müəllimlik nəcib, müqəddəs vəzifədir. Zamanəmizdə maarifin, təhsilin, müəllimin bu qədər böyük əhəmiyyət və mövqe qazandığını nəzərə alaraq xalqımızın əsas mədəniyyət ocağı olan məktəb, pedaqoji məktəblər, institutlarımıza daha çox fikir verilməlidir. Təşkilati cəhətdən təkmilləşdirilməlidir. Mənə elə gəlir ki, artıq kəmiyyətdən çox keyfiyyətə fikir vermək lazımdır. Pedaqoji məktəb və institutların sayını artırmaqdan, onlar müasir laboratoriyalar və kabinetlərlə, zəngin elmi-nəzəri kitablara malik kitabxanalarla, geniş, gözəl binalarla təmin edilsə, daha faydalı olar. Pedaqoji məktəblərə ön bilikli və təcrübəli müəllimlər cəlb olunmalıdır. Müəllimləri dərslə çox yormamalı, başqa məktəblərdən azad edərək yalnız bir məktəbə təhkim etməli, maddi cəhətdən mümkün qədər yaxşı təmin olunmasına çalışılmalıdır. Müəllimin öz üzərində çalışmasını təşkil etməli və izləməli, pedaqoji məktəb və texnikumların bir qismi leyli (gecə-gündüz – red) olmalıdır. Bu məktəblərin yanında isə istinad məktəbləri yaradılmalıdır. Pedaqoji məktəblərdə ana dili və ədəbiyyat dərsləri ilk plana keçirilməli, hüsnxət, rəsm, musiqi fənlərinə diqqət yetirilməlidir. Yazı işləri və sinif müəbbibliyi üçün əməkhaqqı artırılmalıdır. Pedaqoji məktəblərin tədris proqramlarının hərtərəfli və müasirliyi nəzərə alınmalıdır.

Belə tədbirlərin həyata keçirilməsi pedaqoji təhsilin keyfiyyətə yaxşılaşmasına güclü təsir göstərə bilərdi.

Abdulla ŞAIQ

“Azərbaycan müəllimi”, 5 may, 1971-ci il, №36

Mən hər zaman yazıçılığımın artıq müəllimliyimlə iftixar etmişəm... Pedaqoji məktəblərə ön bilikli və təcrübəli müəllimlər cəlb olunmalıdır... Müəllimin öz üzərində çalışmasını təşkil etməli və izləməli, pedaqoji məktəb və texnikumların bir qismi leyli (gecə-gündüz – red) olmalıdır.

müttəfiq respublikaların çoxuna məxsus bir xüsusiyyətdir. Elmi və ictimai həyatın bütün başqa sahələri üçün kadrları müəllimlər hazırladığı kimi, bu sahələrin özlərinin inkişafında da rolu müəllimlər oynayır. Cəsarətlə demək olar ki, Azərbaycanda indi də partiya və sovet aparatında ön məsul vəzifə daşıyanların çoxu müəllimlərdir...

Çar hökuməti zamanında müəllimlərimiz özlərini təhqir edilmiş, gözdən düşmüş, ögey oğul kimi hiss edirdilər. Onlar orta məktəblərdə başqa müəllimlər kimi heç bir hüquqa malik deyildir. Ana dili yalnız dərs xaricində olan saatlarda keçirilirdi. Başqa müəllimlər kimi təmin edilmirdilər...

“Ata-ana” – bu iki füsunkar kəlmə hər uşaq üçün əmduyi süddən şirin olduğu kimi, müəllim kəlməsi də əziz balalarımız üçün bir o qədər sevimli və qiymətli. Bütün insanların həyatı, səadəti və gələcəyi ailə ilə məktəbdən asılıdır. Bu iki tərbiyə və bilik ocağı sağlam təməllər üzərində qurulduğu zaman gənc nəsil aldığı sağlam qidalarla gündən-günə çiçəklənərək nur qafiliyə kimi ətrafını işıqlandıra bilər.

Ailə və məktəb bir şeydir. Bu iki tərbiyə ocağı bir-biri ilə hər zaman sağlam və qırılmaz rabitələrlə bağlanmış və hər ikisi səviyyəyə bir-birinə müsbət olmalıdır. Ancaq belə olduğu halda bilik, əxlaq və tərbiyəyə sağlam və qüvvətli nəsil yetişdirmək olar.

Halbuki keçmişdə, inqilabdan əvvəl Azərbaycanda ailə ilə məktəb arasında böyük ziddiyyət vardı: məktəb tərbiyəsi bir başqa, müxtəlif sinif və zümərəldən ibarət olan ailə tərbiyəsi də bambaşqa idi. Bu başqılıqlara görə də tələbələr arasında səmimi yoldaşlıq hissi, müəllimlərlə tələbələr arasında səmimi hörmət və məhəbbət yaranmıyrdı. Keçmişdə ailə ilə məktəb arasında siyasi bərabərlik yox